

Marko Nurmikolu/eg

29.1.2013

5/80/2013

Till kommun- och stadsstyrelserna
och samkommunernas styrelser

Avfallsmyndighetens beslut om avfallstransportsystem

Den nya avfallslagen (646/2011) ålägger kommunen att ordna hanteringen av bland annat avfall från stadigvarande bostäder, fritidsbostäder, internat och annat boende, inbegripet slam från slamavskiljare och samlingsbrunnar (AvfallsL 32 §). Kommunen har ansvar också för hanteringen av kommunalt avfall från social- och hälsovården, utbildningsverksamheten och offentliga förvaltnings- och servicefunktioner samt av sådant kommunalt avfall från affärslokaler som samlas in på fastigheten eller genom ett sopsugsystem tillsammans med det ovannämnda avfallet.

Kommunen ska se till att transporten av sådant avfall som kommunen ansvarar för ordnas från en mottagningsplats som fastighetsinnehavaren ordnat (fastighetsvis avfallstransport) och vidare till behandling. Avfallstransport är en offentlig nödvändighetstjänst som ska fungera under alla förhållanden, vid alla tidpunkter och på alla områden. Som huvudregel enligt avfallslagen ska kommunen ordna och konkurrensutsätta avfallstransporten (AvfallsL 36 §). Lagen medger också att fastighetsinnehavaren ordnar avfallstransporten (tidigare avfallstransport enligt avtal), om villkoren i lagen uppfylls (AvfallsL 37 §). Då avtalar invånarna i området själva med ett transportföretag om insamlingen och transporten av avfallet till den behandlingsplats som kommunen bestämmer. Kommunens lagstadgade bedömning av hur villkoren för transportsystemet uppfylls gäller enbart områden där fastighetsinnehavaren ordnar avfallstransporten. I olika delar av kommunen kan olika transportsystem tillämpas.

Den kommunala avfallshanteringsmyndigheten beslutar om avfallstransportsystemet. Myndigheten kan också vara gemensam för flera kommuner. Om man vill fortsätta med de tidigare avfallstransporterna enligt avtal, ska avfallshanteringsmyndigheten bedöma om systemet uppfyller kraven i avfallslagen. På basis av bedömningen ska avfallshanteringsmyndigheten före den 1 maj 2013 fatta ett överklagbart beslut om transportsystemet.

Den kommunala avfallshanteringsmyndigheten fattar beslut om transportsystemet efter att ha hört kommunerna och alla som avsevärt berörs av beslutet. Beslutsfattandet är myndighetsverksamhet och avfallshanteringsmyndigheten avgör saken självständigt. Kommunernas, avfallsverkets och andra berördas utlåtanden binder inte avfallshanteringsmyndigheten, men denna ska beakta det sakinnehåll i utlåtandena som bygger på lag när den överväger beslutet.

Närmare upplysningar:

Marko Nurmikolu, tfn (09) 771 2573
Tuulia Innala, tfn (09) 771 2565
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Avfallshanteringsmyndigheten ska bedöma och fatta beslut om transportsystemet före den 1 maj 2013

Den nya avfallslagen (646/2011) ålägger kommunen att ordna hanteringen av bland annat avfall från stadigvarande bostäder, fritidsbostäder, internat och annat boende, inbegripet slam från slamavskiljare och samlingsbrunnar (AvfallsL 32 §). Kommunen har ansvar också för hanteringen av kommunalt avfall från social- och hälsovården, utbildningsverksamheten och offentliga förvaltnings- och servicefunktioner samt av sådant kommunalt avfall från affärslokaler som samlas in på fastigheten eller genom ett sopsugsystem tillsammans med det ovannämnda avfallet.

Kommunen ska se till att transporten av sådant avfall som kommunen ansvarar för ordnas från en mottagningsplats som fastighetsinnehavaren ordnat (fastighetsvis avfallstransport) och vidare till behandling. Den nya avfallslagen ger möjlighet till två alternativa system för avfallstransport. I olika delar av kommunen kan olika transportsystem tillämpas. Huvudregeln är att kommunen ordnar och konkurrensutsätter avfallstransporten (AvfallsL 36 §). Alternativet är att fastighetsägaren ordnar avfallstransporten (tidigare avfallstransport enligt avtal). Då avtalar invånarna i området själva med ett transportföretag om insamlingen och transporten av avfallet till den deponeringsplats som kommunen bestämmer (AvfallsL 37 §).

Den kommunala avfallshanteringsmyndigheten beslutar om avfallstransportsystemet. Myndigheten kan också vara gemensam för flera kommuner. Om man fortsätter med de tidigare avfallstransporterna enligt avtal ska myndigheten separat bedöma om systemet uppfyller kraven i avfallslagen. På basis av bedömningen ska avfallshanteringsmyndigheten före den 1 maj 2013 fatta ett överklagbart beslut om transportsystemet.

Den kommunala avfallshanteringsmyndigheten eller kommunernas gemensamma myndighet fattar beslut om transportsystemet efter att ha hört kommunerna och alla som avsevärt berörs av beslutet. Beslutsfattandet är myndighetsverksamhet och avfallshanteringsmyndigheten avgör saken självständigt. Kommunernas eller avfallsverkets utlåtande binder inte avfallshanteringsmyndigheten.

Enligt 36 § i avfallslagen ska kommunen ordna fastighetsvis avfallstransport, om inte något annat följer av 37 § eller 41 §. Det betyder att kommunen inte ordnar avfallstransport på sådana områden i kommunen där fastighetsinnehavaren enligt avfallshanteringsmyndighetens beslut ordnar transporten (enligt avtal). Inte heller ordnar kommunen transport av sådant avfall som avfallsinnehavaren eller fastighetsinnehavaren med anledning av 41 § i lagen och avfallshanterings- eller miljöskyddsföreskrifterna inte är skyldiga att överlåta till fastighetsvis avfallstransport.

Avfallstransport är en offentlig nödvändighetstjänst som ska fungera under alla förhållanden, vid alla tidpunkter och på alla områden.

Beslut om transportsystem före 1.5.2013

Om kommunen redan ordnar avfallstransporten på området behövs inget separat beslut av avfallshanteringsmyndigheten eller någon bedömning av transportsystemet. Avfallshanteringsmyndigheten ska bedöma de tidigare avfallstransporterna enligt avtal. Utifrån denna bedömning ska myndigheten före den 1 maj 2013 fatta ett överklagbart beslut (AvfallsL 149 §). Alternativet är att övergå till kommunalt anordnad avfallstransport eller fortsätta med transport som fastighetsinnehavaren ordnar. Avfallstransport enligt avtal kan fortsätta i form av transport som fastighetsinnehavaren ordnar endast om villkoren i 37 § i avfallslagen uppfylls. Myndigheten ska alltid motivera sitt beslut. Om beslutet innebär övergång till kommunalt anordnad avfallstransport i stället för avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar, ska det bestämmas i beslutet att avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar upphör, vilket får ske tidigast tre år efter det att beslutet fattades och ska ske senast fem år från det att lagen trädde i kraft (AvfallsL 149 § 4 mom.).

Kommuninvånarna ska informeras om beslutet om transportsystem som också ska publiceras på webben. Besväransvisning ska bifogas beslutet. Kommunalbesvär kan anföras över

beslutet endast på den grunden att beslutet inte följer lagen (laglighetsbesvär). Besvärsmåttet har kommunmedlemmar och parter.

Alternativ 1. Kommunen ordnar avfallstransporten

Som ovan konstateras behövs inget separat beslut av avfallshanteringsmyndigheten om kommunen redan anordnar avfallstransporten på området.

Avfallshanteringsmyndigheten kan välja kommunalt anordnad avfallstransport också om villkoren för avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar uppfylls.

Vid kommunalt anordnad avfallstransport får bara kommunen eller en avfallstransportör som handlar för kommunens räkning åta sig att transportera avfallet. Transportören är ofta ett avfallsbolag som är gemensamt för flera kommuner.

Transporttjänsterna ska konkurrensutsättas i enlighet med upphandlingslagen. Transportföretagarna – också nya företagare och företag av olika storlek – ska också ha jämlika möjligheter att delta i produktionen av avfallstransporttjänster i kommunen.

Kommunen ordnar transporten i egen regi eller köper tjänsterna av en privat företagare i enlighet med upphandlingslagen. I praktiken har kommunerna ingen egen transportmateriel, utan de köper transporterna av privata transportföretag.

Genom 36 § 3 mom. i avfallslagen eftersträvas att transportföretagarna – också nya företagare – ska ha jämlika möjligheter att delta i produktionen av avfallstransporttjänster i kommunen. Det går att påverka exempelvis genom att bestämma entreprenadområdena och avtalstiderna och upphandla anbuden under olika tider så att företagen kan investera i insamlingsmateriel och planera affärsverksamheten på sikt. Företagarna bör också i tillräckligt god få veta när anbudsupphandlingen kommer att ske.

Alternativ 2. Fastighetsinnehavaren ordnar avfallstransporten

Avfallshanteringsmyndigheten kan besluta att i kommunen eller en del av kommunen avtalar invånarna själva med en avfallstransportör om avfallstransporten. Beslutet kan också gälla avfall av en viss typ eller beskaffenhet (AvfallsL 37 §).

Alternativet förutsätter att tre villkor i lagen uppfylls:

- 1) Avfallstransporttjänster tillhandahålls allomfattande och tillförlitligt samt på skäliga och icke-diskriminerande villkor.
- 2) Avfallstransporten främjar avfallshanteringens allmänna funktion i kommunen, stöder utvecklingen av avfallshanteringen i regionen och medför inte fara eller skada för hälsan eller miljön,
- 3) Beslutets konsekvenser bedöms sammantaget vara positiva, särskilt med beaktande av konsekvenserna för hushållen och för företagens och myndigheternas verksamhet.

Alternativ 3. Ingen fastighetsvis avfallstransport

Avfallshanteringsmyndigheten kan besluta att fastighetsvis avfallstransport inte ordnas i ett område där kommunikationerna är besvärliga, avfallsinnehavarna är få eller mängden avfall som behöver transporteras är liten, om inte transporten ska anses vara nödvändig av miljö- eller hälsoskäl.

Kommunen kan ändå inte frigöra sig själv från skyldigheten att ordna återvinning eller behandling av kommunalt avfall (AvfallsL 32 §). Invånare i områden som inte omfattas av fastighetsvis avfallstransport ska ha möjlighet att leverera sitt vanliga avfall till adekvat behandling. Om ett område lämnas utanför fastighetsvis avfallstransport förutsätter det att kommunen planerar och anvisar någon alternativ tjänst för invånarna i området.

Kommunen är skyldig att följa hur transportsystemet fungerar

Avfallshanteringsmyndigheten ska efter att ha fattat beslut om transportsystemet regelbundet följa och övervaka att villkoren i avfallslagen uppfylls samt, om villkoren inte uppfylls, vid behov ändra beslutet (AvfallsL 37 § 3 mom.). Avfallshanteringsmyndigheten ska

också reagera om den kommunalt anordnade avfallstransporten inte fyller de kvalitetskrav som ställs på den i 34 § i lagen.

Att avgränsa avfallshanteringsmyndighetens beslutanderätt på det föreslagna sättet är nödvändigt för att säkerställa att tillgången till, kvaliteten på och funktionaliteten hos transporttjänster för avfall som kommunen ansvarar för enligt 32 § fungerar bra också när fastighetsinnehavaren får välja transportör.

Kommunen kan besluta införa avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar endast om man på goda grunder kan anta att det på området erbjuds transporttjänster tillförlitligt samt på skäliga och icke-diskriminerande villkor. Däremot kan avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar inte införas om transporten försvagar avfallshanteringens allmänna funktion på området eller medför mera fara eller skada för hälsan eller miljön än kommunalt anordnad transport. Ett ytterligare krav är att beslutets konsekvenser sammantaget ska bedömas vara positiva, särskilt med beaktande av konsekvenserna för hushållen och för företagens och myndigheternas verksamhet. Då bör avfallshanteringsmyndigheten bland annat bedöma vad det innebär för olika aktörers avfallshanteringskostnader och arbetsmängd. I den övergripande bedömningen kan myndigheten lyfta fram de faktorer som den anser vara viktiga i regionalt perspektiv.

Den kan besluta att avfallstransporten endast ska gälla avfall av en viss typ eller beskaffenhet (AvfallsL 37 § 2 mom.).

Den ska följa och övervaka att beslutet om avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar verkställs och att villkoren i det uppfylls (AvfallsL 37 § 3 mom.). Om villkoren inte längre uppfylls, ska avfallshanteringsmyndigheten ändra sitt beslut.

Checklista för transportbeslutet

Följande aspekter på transportsystemet bör utredas före beslutsfattandet eller uppföljningen.

a. Läge (Villkor: *Beslutets konsekvenser sammantaget bedöms vara positiva, särskilt med beaktande av konsekvenserna för hushållen och för företagens och myndigheternas verksamhet*).

1. Fastigheter där det uppkommer avfall: Antalet fastigheter och mängden avfall som uppkommer. Antalet fastigheter som anslutit sig till anordnad avfallstransport.
2. Mängden avfall som förs till mottagningsplatser inom kommunens behandlingssystem och mängden avfall som förs någon annanstans.
3. Intervallen mellan sopkärlstömningarna -> Iakttas avfallshanteringsföreskrifterna?

b. Hushåll (Villkor: *Avfallstransporttjänster tillhandahålls allomfattande och tillförlitligt samt på skäliga och icke-diskriminerande villkor*)

1. Tillgången till tjänster: Finns det transportörer för alla områden eller blir sopkärlen på vissa områden otömda?
2. Är priserna rimliga på olika områden, eventuella prisskillnader och vad beror de på?
3. Kvaliteten på tjänsterna: Hur väl fungerar systemet i dag? Jämförelse med eventuella kvalitetskriterier för den kommunalt anordnade transporten.

c. Kommunernas, myndigheternas och avfallsverkets verksamhet (Villkor: *Avfallstransporten främjar avfallshanteringens allmänna funktion i kommunen, stöder utvecklingen av avfallshanteringen i regionen;*)

1. Myndigheternas möjligheter att i praktiken följa och övervaka sopkärlstömningarna och avfallstransporterna.
2. Olika systems konsekvenser för det kommunala avfallsverkets behandlingssystem och på utvecklingen av det.

d. Miljön (Villkor: *Avfallstransporten medför inte fara eller skada för hälsan eller miljön*)

1. Avfallshanteringsföreskrifterna följs
2. Hur väl fungerar tömningen? Nedskräpning?
3. Trafik och utsläpp som transporterna i olika system medför
4. Övriga skillnader mellan utsläpp och miljökonsekvenser i systemen
5. Utlåtande från miljövårds- och hälsovårdsmyndigheterna

e. Företag (*Villkor: Avfallstransporten främjar avfallshanteringens allmänna funktion i kommunen, stöder utvecklingen av avfallshanteringen i regionen, beslutets konsekvenser sammantaget är positiva för företagets verksamhet*)

1. Fungerande företag och transporternas betydelse i företagsverksamheten (livsdugliga företag, deras möjligheter att investera)
2. Eventuellt uppstår nya företag av olika storlek och andra faller bort i takt med att anbudsupphandlingen samordnas.
3. Sysselsättande effekt

FINLANDS KOMMUNFÖRBUND

Timo Kietäväinen
vice verkställande direktör

Leena Karessuo
direktör, Regioner och samhällen